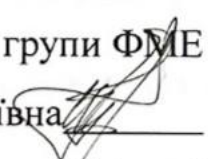

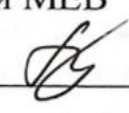
**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: « **ЕФЕКТИВНІСТЬ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ** »

Виконавець:
студентка 43 групи ФМЕ
Ізіменко Руслана Андріївна
(підпис)

Науковий керівник:
Ст. викладач кафедри МЕН
Гусенко Ольга Сергіївна
(підпис)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність кваліфікаційної роботи. Одним із важливих аспектів сучасного розвитку міжнародних економічних відносин України є транскордонне співробітництво в умовах євроінтеграції. У процесі інтеграції до Європейського Союзу транскордонне співробітництво відіграє значну роль у забезпеченні стабільного розвитку прикордонних регіонів, зміцненні економічних зв'язків, а також сприяє культурному та соціальному обміну. Ця форма співробітництва дозволяє державам ефективніше використовувати ресурси, розвивати інфраструктуру та стимулювати економічне зростання у прикордонних зонах.

В умовах сучасних євроінтеграційних процесів Україна прагне посилити співпрацю з країнами Європейського Союзу, зокрема у сфері економіки, торгівлі та інфраструктури. Однак ефективність транскордонного співробітництва стримується низкою проблем, таких як недостатній рівень інвестицій, бюрократичні бар'єри, різниця у рівнях розвитку інфраструктури та економіки прикордонних регіонів. Вивчення цих питань є актуальним для покращення взаємодії між країнами-сусідами та підвищення ефективності співробітництва.

Мета і задачі дослідження. Метою даної роботи є аналіз ефективності транскордонного співробітництва в умовах євроінтеграції та розробка рекомендацій щодо його вдосконалення.

Відповідно до мети дослідження були поставлені та вирішені наступні задачі:

- розглянуто теоретичні аспекти транскордонного співробітництва в умовах євроінтеграції;
- визначити сучасні форми транскордонного співробітництва;
- проаналізувати основні програми транскордонного співробітництва між Україною та країнами ЄС;
- дослідити економічні та соціальні результати транскордонної співпраці у прикордонних регіонах;
- визначити проблеми та бар'єри транскордонного співробітництва в умовах євроінтеграції;
- дослідити перспективи розвитку транскордонного співробітництва в контексті євроінтеграційних процесів.

Об'єктом дослідження є транскордонне співробітництво прикордонних регіонів України в умовах євроінтеграції.

Предметом дослідження є теоретико-методичні основи та практичні аспекти ефективності транскордонного співробітництва України в умовах євроінтеграції.

Методи дослідження. У процесі написання роботи використовувалися такі методи дослідження: системного аналізу, порівняльного аналізу, статистичний метод, а також методи структурного аналізу і синтезу. Це дозволило комплексно оцінити ефективність транскордонного співробітництва та запропонувати рекомендації щодо його покращення.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти України та Європейського Союзу, аналітичні матеріали, статистичні дані, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних фахівців, а також офіційні звіти про реалізацію транскордонних проєктів.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковані тези студентської конференції: Ізіменко Р. Перспективи удосконалення транскордонного співробітництва України в умовах євроінтеграції. Збірник наукових робіт за підсумками студентської дистанційної науково-практичної конференції «Минуле. Сучасне. Майбутнє». Випуск 15. Одеса: ОНЕУ. 2025. С. 20-22.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 92 сторінки. Робота містить 20 рисунків, 5 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні аспекти транскордонного співробітництва в умовах євроінтеграції»** розкрито сутність поняття транскордонного співробітництва, його значення для регіонального розвитку та євроінтеграції України. Розглянуто основні теоретичні підходи до формування транскордонної взаємодії, а також охарактеризовано сучасні форми ТКС, включаючи єврорегіони, кластери, інфраструктурні проєкти, освітні, екологічні та медичні ініціативи. Проаналізовано роль євроінтеграційних процесів у стимулюванні транскордонного співробітництва та розкрито діяльність ключових європейських інституцій та програм (Interreg, ENI, EaP, CBC), які сприяють його розвитку.

У другому розділі **«Аналіз сучасного стану транскордонного співробітництва між Україною та ЄС»** розглянуто реалізацію основних програм ТКС між Україною та країнами-членами ЄС. Проаналізовано їх економічні, соціальні та інфраструктурні результати, зокрема в прикордонних регіонах. Акцент зроблено на досягненнях у розвитку транспортної, соціальної та освітньої інфраструктури, активізації малого та середнього бізнесу, а також посиленні соціальної згуртованості населення. Визначено ключові проблеми та бар'єри, які обмежують ефективність співпраці: різниця у законодавстві, недостатнє фінансування, бюрократичні труднощі, інституційна слабкість на місцях.

У третьому розділі **«Перспективи удосконалення транскордонного співробітництва в умовах євроінтеграції»** проаналізовано можливості подальшого розвитку транскордонної співпраці в контексті повномасштабного курсу України на інтеграцію до ЄС. Вивчено європейський досвід щодо використання децентралізації, зміцнення локальних ініціатив, розвитку цифрової економіки та зеленої енергетики. Запропоновано шляхи покращення координації на міжурядовому та регіональному рівнях, рекомендації з удосконалення фінансово-інституційних механізмів, активізації участі громад у реалізації транскордонних проєктів. Обґрунтовано необхідність інтеграції нових підходів, зокрема екологічної модернізації, цифрової трансформації та інноваційного партнерства в ТКС.

ВИСНОВКИ

У першому розділі були висвітлені ключові теоретичні аспекти транскордонного співробітництва (ТКС), а також розглянуто його зв'язок із процесами євроінтеграції та основні форми, що використовуються у сучасній міжнародній економіці. На основі цього аналізу можна зробити кілька важливих висновків щодо сутності, значення та перспектив ТКС у контексті європейської інтеграції України.

Транскордонне співробітництво є одним із найважливіших інструментів міжнародної співпраці в умовах глобалізації, особливо для країн, що знаходяться на етапі інтеграції до міжнародних економічних і політичних структур, таких як ЄС. ТКС сприяє інтеграції регіонів і держав через спільну роботу над вирішенням спільних економічних, соціальних, культурних та екологічних проблем. Воно дозволяє регіонам, що межують, спільно використовувати ресурси та інфраструктуру для досягнення більш високого рівня розвитку. Це особливо важливо для України, яка прагне повноцінної інтеграції до європейського простору, оскільки ТКС може стати ефективним механізмом наближення українських стандартів до європейських.

Важливу роль у розвитку транскордонного співробітництва відіграють євроінтеграційні процеси. Європейська інтеграція відкриває широкі можливості для прикордонних регіонів України в контексті розширення їхньої співпраці з сусідніми регіонами країн-членів ЄС. Це сприяє гармонізації законодавчих та економічних стандартів між Україною та ЄС, що, своєю чергою, полегшує обмін досвідом, ресурсами та інвестиціями. Україна вже бере активну участь у численних європейських програмах транскордонного співробітництва, таких як INTERREG та "Європейський інструмент сусідства", які спрямовані на розвиток інфраструктури, покращення екологічного стану та стимулювання економічної активності у прикордонних регіонах. Важливо відзначити, що євроінтеграційні процеси не лише стимулюють розвиток економіки, але й підвищують рівень політичної стабільності та безпеки, що є важливим фактором для регіонів, які межують з країнами ЄС.

Ще одним важливим аспектом, розглянутим у першому розділі, є форми та механізми транскордонного співробітництва, які набули широкого поширення у сучасній міжнародній економіці. Транскордонні кластери, єврорегіони, спільні інфраструктурні проєкти, європейське об'єднання територіального співробітництва, міжнародні консорціуми та асоціації підприємств, а також транскордонне співробітництво у сфері освіти, охорони здоров'я та екології — всі ці форми показали свою ефективність у вирішенні важливих економічних і соціальних завдань у прикордонних регіонах. Однією з найпоширеніших форм є єврорегіони, які створюють сприятливі умови для багаторівневої співпраці між регіонами кількох країн, об'єднуючи зусилля місцевих урядів, підприємців та громадських організацій. Вони забезпечують не лише розвиток спільних інфраструктурних проєктів, а й допомагають гармонізувати законодавчі й адміністративні процеси.

У підсумку можна зазначити, що транскордонне співробітництво є багатогранним явищем, яке включає різні форми та механізми взаємодії між

державами та регіонами. Воно сприяє зміцненню економічних і соціальних зв'язків, покращенню інфраструктури, гармонізації законодавства та підвищенню рівня життя населення прикордонних регіонів. Важливу роль у цьому процесі відіграє євроінтеграція, яка відкриває нові можливості для України в межах транскордонної співпраці з країнами ЄС.

У другому розділі було проведено глибокий аналіз сучасного стану транскордонного співробітництва між Україною та Європейським Союзом, що дало можливість виявити як досягнення, так і проблеми цього процесу.

Транскордонна співпраця є важливим елементом євроінтеграційних процесів, і вона сприяє розвитку економіки, покращенню соціальних стандартів та зміцненню культурних зв'язків між Україною та країнами ЄС. Завдяки участі України у таких програмах, як Європейський інструмент сусідства, Східне партнерство та Програма транскордонного співробітництва СВС, вдалося досягти значних успіхів у модернізації інфраструктури, розвитку малого та середнього бізнесу, підтримці освітніх та культурних ініціатив. Це забезпечило покращення мобільності населення, зростання обсягів торгівлі та залучення інвестицій у прикордонні регіони. Важливим аспектом стало й підвищення рівня життя населення через покращення доступу до медичних, освітніх та соціальних послуг. Спільні проєкти у сфері екології також сприяли покращенню стану довкілля в регіонах, що межують з ЄС.

Не менш важливим результатом транскордонної співпраці стало зміцнення економічної бази прикордонних регіонів через підтримку малого та середнього бізнесу. Завдяки ініціативам у рамках програми ENI та інших європейських ініціатив було створено нові можливості для розвитку підприємництва, зокрема шляхом відкриття бізнес-інкубаторів та надання фінансової підтримки стартапам. Це сприяло створенню нових робочих місць, підвищенню рівня зайнятості та поліпшенню загального економічного стану регіонів. Окрім того, залучення інвестицій стало можливим завдяки покращенню інфраструктури та умов для ведення бізнесу, що зробило прикордонні регіони більш привабливими для іноземних інвесторів.

Соціальні результати транскордонної співпраці також мають значний позитивний вплив на прикордонні регіони України. Покращення доступу до медичних та освітніх послуг є одним із ключових досягнень цієї співпраці. Завдяки спільним проєктам з сусідніми країнами ЄС було модернізовано лікарні та медичні центри у прикордонних регіонах, що дозволило забезпечити більш якісні медичні послуги для населення. Спільні освітні проєкти, зокрема обміни студентами та викладачами, підвищили рівень освіти та сприяли культурному обміну між Україною та країнами ЄС. Це не лише підвищило рівень професійної підготовки студентів, але й створило можливості для розвитку міжкультурного діалогу та зміцнення культурних зв'язків.

Особливе значення має екологічна складова транскордонної співпраці. Спільні проєкти з охорони навколишнього середовища дозволили зменшити рівень забруднення повітря, води та ґрунтів у прикордонних регіонах. Реалізація програм з очищення річок, зокрема річки Тиса, сприяла покращенню екологічного стану регіонів і збереженню природних ресурсів. Окрім того, проєкти з розвитку

відновлюваної енергетики, такі як будівництво сонячних і вітрових електростанцій, стали важливим кроком до підвищення енергоефективності та зменшення залежності від традиційних джерел енергії.

Однак, попри численні успіхи, транскордонне співробітництво стикається з низкою проблем, які перешкоджають його ефективній реалізації. Основними правовими бар'єрами є відсутність гармонізації українського законодавства з європейськими нормами, що ускладнює спільну роботу над проєктами. Відмінності у правовому регулюванні митних процедур, сертифікації продукції та інших аспектів економічної діяльності створюють значні труднощі для бізнесу і призводять до затримок у реалізації проєктів.

Таким чином, транскордонне співробітництво між Україною та країнами ЄС є важливим інструментом для досягнення економічного зростання, покращення соціальних стандартів та культурного розвитку прикордонних регіонів. Проте для подальшого розвитку співпраці необхідно подолати існуючі бар'єри та забезпечити більш ефективну координацію між державними та місцевими органами влади. Важливим кроком до цього є гармонізація законодавства з європейськими стандартами, забезпечення належного фінансування транскордонних проєктів та посилення культурного і соціального обміну. Лише за умови подолання цих викликів транскордонна співпраця зможе досягти свого повного потенціалу і сприяти інтеграції України до європейського простору.

У третьому розділі було розглянуто перспективи удосконалення транскордонного співробітництва України в умовах євроінтеграції, що є надзвичайно важливим елементом для розвитку прикордонних регіонів та загального економічного зростання країни. Транскордонне співробітництво відкриває широкі можливості для інтеграції України до європейського економічного та соціального простору, стимулюючи розвиток інфраструктури, економіки, соціальних зв'язків та культурного обміну. Важливим аспектом цього процесу є вивчення і використання європейського досвіду, застосування інструментів розвитку інфраструктури та економіки, а також подолання бар'єрів, що заважають ефективній співпраці.

Одним із найефективніших інструментів, які можуть сприяти покращенню інфраструктури та економічного розвитку прикордонних регіонів України, є фінансова підтримка через програми Європейського Союзу, такі як INTERREG та Європейський інструмент сусідства. Ці програми дозволяють фінансувати інфраструктурні проєкти, модернізацію транспортних мереж, розвиток енергетичної інфраструктури та реалізацію екологічних ініціатив, що є надзвичайно важливими для покращення умов життя та ведення бізнесу в прикордонних регіонах. Крім того, інтеграція України в європейську транспортну мережу TEN-T може стати вирішальним кроком для покращення логістичних сполучень та збільшення товарообігу з країнами ЄС. Це дозволить Україні стати частиною європейських логістичних коридорів, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності регіонів, створенню нових робочих місць та збільшенню інвестицій у прикордонні території.

Одним із головних викликів для України у процесі транскордонної співпраці є наявність низки бар'єрів, які заважають ефективній взаємодії. Правові бар'єри, що

виникають через відсутність гармонізації законодавства України з європейськими нормами, є однією з найбільших проблем для розвитку економічної співпраці. Відмінності у митних процедурах, податкових нормах та стандартах безпеки товарів ускладнюють торговельні операції, створюючи додаткові адміністративні труднощі для бізнесу. Для подолання цих проблем необхідно продовжувати процес гармонізації українського законодавства відповідно до європейських стандартів, що сприятиме спрощенню митних процедур, підвищенню прозорості та ефективності управління товарними потоками.

Інституційна неузгодженість між органами влади також залишається серйозною перешкодою для розвитку транскордонної співпраці. Недостатня координація між центральними і місцевими органами влади України, а також між урядами України та країн ЄС, ускладнює реалізацію спільних проєктів і програм. Однією зі стратегій для подолання цього бар'єра є створення спільних адміністративних структур для управління транскордонними проєктами, які дозволять ефективніше планувати та реалізовувати проєкти на обох сторонах кордону. Крім того, варто приділити увагу децентралізації управління, що дозволить місцевим органам влади більш активно брати участь у плануванні та реалізації транскордонних ініціатив, зокрема у сфері економіки, інфраструктури та культурного співробітництва.

Фінансові бар'єри також є значною перешкодою для розвитку транскордонної співпраці. Багато прикордонних регіонів мають обмежені фінансові можливості для реалізації великих інфраструктурних проєктів, тому залучення додаткових ресурсів є необхідним кроком для забезпечення сталого розвитку. Стратегія подолання цієї проблеми полягає у збільшенні участі прикордонних регіонів у європейських програмах фінансування та грантових ініціативах, а також у розвитку механізмів публічно-приватного партнерства, що дозволить залучити приватний капітал до реалізації проєктів. Це допоможе забезпечити фінансову підтримку для будівництва нових доріг, модернізації залізничних мереж та розвитку логістичних центрів.

Подолання соціальних та культурних бар'єрів також відіграє важливу роль у розвитку транскордонного співробітництва. Мовні бар'єри, різний рівень соціально-економічного розвитку та культурні відмінності можуть ускладнювати взаєморозуміння між громадами по обидва боки кордону. Для вирішення цих проблем необхідно розвивати програми культурного обміну, спільні освітні проєкти, такі як Erasmus+, а також програми обміну студентами і науковцями, що сприятимуть поглибленню культурних зв'язків та підвищенню рівня взаєморозуміння. Окрім цього, важливою складовою успішної співпраці є розвиток людського капіталу через навчання та підвищення кваліфікації місцевих фахівців, що працюють у сферах управління транскордонними проєктами, бізнесом та економікою.

Отже, розвиток транскордонного співробітництва в умовах євроінтеграції є складним, але надзвичайно важливим процесом для України. Ефективна реалізація транскордонних проєктів вимагатиме подолання низки бар'єрів, таких як правові, інституційні, фінансові та соціальні перешкоди. Для цього необхідно застосовувати комплексні стратегії, що включають гармонізацію законодавства з європейськими стандартами, розвиток інфраструктури, залучення додаткових фінансових ресурсів,

посилення культурної співпраці та підтримку людського капіталу. Тільки через реалізацію таких стратегій Україна зможе максимально використати потенціал транскордонного співробітництва для забезпечення сталого розвитку своїх прикордонних регіонів та успішної інтеграції до європейського простору.

АНОТАЦІЯ

Ізіменко Р. А. Ефективність транскордонного співробітництва України в умовах євроінтеграції.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». Одеський національний економічний університет – Одеса, 2025 р.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є транскордонне співробітництво прикордонних регіонів України в умовах євроінтеграції.

У роботі розглянуто сутність та основні напрямки транскордонного співробітництва; визначено значення євроінтеграційних процесів для розвитку транскордонної співпраці; охарактеризовано сучасні форми транскордонного співробітництва.

Здійснено огляд основних програм транскордонного співробітництва між Україною та країнами ЄС; проаналізовано економічні та соціальні результати транскордонної співпраці у прикордонних регіонах України; визначено основні проблеми та бар'єри, що перешкоджають його ефективному розвитку.

Досліджено перспективи удосконалення співпраці між Україною та ЄС у контексті євроінтеграції, надано рекомендації щодо використання європейського досвіду для розвитку транскордонної співпраці; розглянуто інструменти покращення інфраструктурного та економічного розвитку прикордонних регіонів; запропоновані стратегії подолання бар'єрів та проблем у транскордонній співпраці між Україною та ЄС.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, євроінтеграція, прикордонні регіони, міжнародна співпраця, економічний розвиток, регіональна інтеграція, європейські програми, ефективність співробітництва, бар'єри розвитку, перспективи розвитку.

ANNOTATION

Izimenko Ruslana. Effectiveness of cross-border cooperation of Ukraine in the conditions of European integration.

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 292 «International Economic Relations» under the educational program "International Economic Relations». Odessa National University of Economics – Odesa, 2025

The bachelor thesis consists of three sections. The object of the study is cross-border cooperation of the border regions of Ukraine in the conditions of European integration.

The paper examines the essence and main directions of cross-border cooperation; determines the importance of European integration processes for the development of cross-border cooperation; characterizes modern forms of cross-border cooperation.

The main programs of cross-border cooperation between Ukraine and the EU countries are reviewed; the economic and social results of cross-border cooperation in the border regions of Ukraine are analyzed; the main problems and barriers that hinder its effective development are identified.

The prospects for improving cooperation between Ukraine and the EU in the context of European integration are studied, recommendations are provided on the use of European experience for the development of cross-border cooperation; instruments for improving the infrastructure and economic development of border regions are considered; strategies for overcoming barriers and problems in cross-border cooperation between Ukraine and the EU are proposed.

Keywords: cross-border cooperation, European integration, border regions, international cooperation, economic development, regional integration, European programs, effectiveness of cooperation, development barriers, development prospects.